Leto XIX., št. 13.

Poštnina plačana v gotovini
V Ljubljani, 10. julija 1932.

V organizaciji je moč, kolikor moči — toliko pravice.

Uredništvo in uprava: Ljubljana, poštni predal 290.

Dopisi morajo biti frankirani in podpisani ter opremljeni s štampiljko dotične organizacije.

Rokopisi se ne vračajo.

Ček. račun 13.562

DELAVEC

STROKOVNI ČASOPIS.

Izhaja 10. in 25. dne v mesecu.

Stane posamezna številka Din 2.—, mesečno Din 4.—, celoletno Din 48.—. Za člane izvod Din 1.—.

Oglasi po ceniku.

Telefon štev. 3478.

Vse se organizira.

(Apel na vse kovinarje v Jugoslaviji in posebno v Sloveniji, kakor tudi na vse industrijske delavce.)

Nekoliko let se že delavci vedno trdneje in krepkeje organizirajo v svoje strokovne organizacije. Ali še vedno je mnogo delavcev, ki se vprašujejo: Zakaj bi se organiziral? Kaj mi bo organizacija? Kakšne koristi mi bo prinesla?

Takšnim delavcem, ki se še obotavljajo in ne vedo, zakaj naj bi iz tabora svojih nepriljateljev prešli v tabor proletarcev, treba povedati, kaj pomeni skupnost in proletarski »MI«, ki je velepomemben za zaščito delavskih, skupnih interesov.

Evo, na primer, buržuazija sama jasno dokazuje s svojim zgledom, kaj pomeni organizacija.

Poglejmo, na primer, tovarnarja. On je organiziral sredstvo za proizvajanje. Kamen do kamena, zrno do zrna, bruno do bruna, opeko do opeke in s tem tako sestavil in zgradil poslopje, pripeljal je stroje in k njim postavil delovno silo. Svojo tovarno je izpopolnil, združil v njej vse tisto, kar mu je bilo potrebno za izvedbo produkcije. Ali on je to organizacijo sredstev za produkcijo in delovne sile izvršil na svoj način, radi ustvaritve bogastva sebi, s tem, da je eksploatiral delovno silo. In kolikor je v tem pogledu čimbolje uspel, v toliko se mu je bogastvo pomnožilo. Razume se, da je on delovno silo združil v svoji tovarni, ker mu je tako narekovala njegova korist; nasproten pa je, da bi se izven njegove uprave in v korist delavca združila ta delovna sila, ker bi to bilo v korist delavstva in v škodo tovarne, oziroma naraščanja bogastva.

Ta vzgled, ki ga nudi tovarnar, mora vzpodbuditi delavce, ako le nekoliko mislijo, da se združijo — organizirajo.

Ali to ni samo en primer. Takih in podobnih primerov je mnogo.

Tovarnarji in delodajalci sploh se organizirajo v svoje tovarniške kartele, v industrijske zveze, da bi s skupno silo ščitili svoje skupne interese. Kapitalisti svoje kapitale združujejo v denarnih zavodih, da bi tako s tako mobilizacijo posameznih manjših kapitalov napravili silne, nepremagljive. Obrtniki imajo svoje zadruge, trgovci svoje. Celo druge skupine človeške družbe so spreviđele veliko moč združevanja in veliko korist, ki jim jo nudi organizacija; zato je takorekoč vse organizirano.

Samo delavstvo pri nas najmanje in najslabše.

Poglejte n. pr. učitelje, ki so si s svojo organizacijo zelo pomagali. Potem inženerji, ki so dovolj dobro plačani, a vseeno imajo organizacijo, s katero se trudijo še izboljšati svoj položaj. Tudi advokati, notarji, ki imajo zelo lepe dohodke, imajo svoje organizacije, s katerimi delajo na tem, da se njihovi dohodki še povečajo. Vsi stanovi današnje človeške družbe so spoznali, kako velika je korist organizacije in zato se organizirajo z vso silo.

Samo največji stan, celi razred, delavstvo, ono najmanje razmišlja in razume, kaj je organizacija.

DELAVSTVO JE ŠE BOLJ, KOT VSI OSTALI SLOJI, PREPUŠČENO SAMEMU SEBI IN NIKOGAR NI, DA BI GA ZAŠČITIL. PAČ PA JIH JE MNOGO, KI GA IZKORIŠČAJO. ZATO JE DELAVSTVU TEM BOLJ POTREBNO, DA SE ORGANIZIRA, DA USTVARI MOGOČNO ZVEZO, SILNO SVOBODNO STROKOVNO ORGANIZACIJO.

Če kdo zida hišo, mora začeti z zidavo. In s tem, da je začel zidati, še ne more stanovati v njej. Ali mnogo skrbi, žrtev, stroškov ima, preden jo dozida. A potem, ko je dozidana, se mu vsi ti stroški, vsi napori, vse skrbi bogato obrestujejo, ker ima svojo hišo, v kateri je sam gospodar.

Tako je z organizacijo. Delati treba, žrtvovati, se truditi. In ko je organizacija utrjena, ko je v njej vsaj nad polovico delavstva ene tovarne, enega podjetja, tedaj se že pokažejo procenti. Že rodi sad.

ZATO DELAVCI VSEH TOVARN, PODJETIJ, OBRATOV, KOVINARJI OD VSEPOVSOD, LESNI DELAVCI, ŽIVILCI, TEKSTILCI, USNJARJI, ČEVLJARJI, ŽELEZNIČARJI, STAVBINCI, BRIVCI, MONOPOLCI, STEKLARJI, RUDARJI, KEMIČNI DELAVCI IN VSI, KI NOSITE SVOJE ŽIVLJENSKE MOČI NAPRODAJ ZA VSAKDANJI KOŠČEK KRUHA, VSI DO ZADNJEGA V SVOBODNE STROKOVNE ORGANIZACIJE.

Kajti rešitev delavcev je v rokah delavcev samih, je rekel Karl Marx.

Na plan! V organizacijo! Ustvarimo in bodimo mogočen, silen in velik »MI«.

III. redni občni zbor Cankarjeve družbe

je s sklepom seje odbora Cankarjeve družbe z dne 14. junija 1932 sklican v četrtek, dne 14. julija 1932 ob pol 20. uri v prostorih Strokovne komisije v Ljubljani.

Dnevni red:

1. Čitanje zapisnika 2. rednega občnega zbora.
2. Poročilo uprave in nadzorstva.
3. Samostojni predlogi.
4. Knjiž. program za l. 1932/33.
5. Razno.

Samostojni predlogi se imajo poslati odboru najpozneje do 10. julija 1932 (§ 12, lit. 1. pravil).

Če ob določeni uri ne bo navzočih najmanj 1/10 vseh ustanovnikov (§ 13. pravil), se vrši eno uro kasneje občni zbor, ki je sklepčen ob vsakem številu navzočih ustanovnikov.

Ljubljana, dne 15. junija 1932.

Za odbor Cankarjeve družbe:

Iv. Vuk, s. r. t. č. predsednik. Ciril Štukelj, s. r. t. č. tajnik.

PRIPIS: Sodrugi poverjeniki, naberite čim več članov, da bo Cankarjeva družba tudi letos, kljub krizi, pokazala ustvarjajočo moč in voljo delavstva, delavski veliki »MI«.

Vstani naš „MI" v mogočno skupnost in solidarnost. Organizirajmo se vsi v svobodnih strokovnih organizacijah. (Glej članek: Vse se organizira.)

VELIKO SE GOVORI o Marxu in mnogo ljudi se imenuje marksiste ali protimarksiste. Kdo pa res pozna glavno Marxovo delo »Kapital«, ki bi ga moral imeti doma in vedno znova prebirati vsak delavec?! Doslej ga marsikdo ni mogel poznati, ker ne obvlada nemščine. Zdaj pa izide v slovenščini v založbi konzorcija »Svobode«. Kdor se še ni naročil nanj, naj to čimprej stori!

— — —

Veliki „MI" delavstva.

V Nemčiji, kjer vstaja fašizem vedno bolj in bolj predrzno in izzivalno, je med delavstvom socijalističnega in komunističnega taktičnega naziranja prišlo do soglasja, da nastopijo proti fašizmu skupno in v tesni solidarnosti.

Ta solidarnost, ta mogočen »MI«, je vzbudil presenečenje po vsem kapitalističnem svetu.

»Wiener Tagblatt« od 6. julija 1932 piše na prvi strani z debelimi črkami:

»Ves Berlin je pod vtisom včerajšnje orjaške demonstracije, ki je v svoji strnjenosti pokazala, da je socijalistično in komunistično delavstvo enotno nastopilo.«

Nadalje piše:

»Časopisje posveča temu shodu obširna poročila. Tako piše ‚B. T.' v svojem uvodniku:

‚Ideja zmaguje nad uniformo. Bila je velikanska republikanska demonstracija in dokaz mogočne skupnosti, ki jo je Berlin kedaj doživel. Še nobena stranka v Berlinu ni dosedaj mogla dvigniti na noge takšnih množic, kakor je bilo včeraj. Hitlerjevci niso od daleč mogli kaj takega pokazati.'«

List dodaja, da je ta velikanski shod in demonstracija pokazala, kaj pomeni skupnost in solidarnost delavstva, preko katerega se ne bo moglo iti.

Tak je bil ta, nemškega delavstva mogočen »MI«.

Velikansko zborovanje zagrebškega delavstva

v prostorih zagrebškega velesejma. — Delavstvo za socijalne pravice. — Obračun s. dr. Topalovića z žoltimi zavezniki delodajalcev.

V soboto in nedeljo je zasedal v Zagrebu veliki strokovni svet Zedinjenih strokovnih zvez Jugoslavije, URSSJ, ki je razpravljal o perečih problemih delavskega socijalnega zavarovanja.

V teku zasedanja se je vršilo v prostorih zagrebškega velesejma velikansko zborovanje zagrebškega delavstva, na katerem so govorili ss. Krekić, dr. Topalović in Svetek.

Delavstvo in nameščenstvo je na tem zborovanju z viharnim odobravanjem sprejelo sklepe velikega strokovnega sveta, v katerih se zahteva VZPOSTAVITEV SAMOUPRAVE V DELAVSKEM ZAVAROVANJU, IZVEDBO VOLITEV, UVEDBO STAROSTNEGA IN INVALIDSKEGA ZAVAROVANJA ter ZAVAROVANJA ZA BREZPOSELNOST.

S. dr. Topalović je bil burno aklamiran. Njegova izvajanja so navdušila delavske mase, ki stoje neomejeno na braniku demokracije in svobode delovnega ljudstva.

V početku shoda, ko je pričel govoriti s. Krekić, so skušali neki fašistični kljunaši delati nemir. Delavski reditelji pa so okoli 20 kričačev pometali iz dvorane na cesto. Vse to pa se je izvršilo tako mirno in hitro, da navzoči tega skoro opazili niso in da to ni niti najmanj motilo govornika.

Zagrebška delavska manifestacija je pokazala, da se naše delavstvo zaveda časa, v katerem živi in da se zlasti dobro zaveda, da ta čas zahteva od njega enodušnosti, disciplino in pripravljenost.

(Resolucije in poročilo o strokovnem svetu v prihodnji številki.)

Imenovanje v OUZD.

Ministrstvo socialne politike je imenovalo upravni in nadzorni odbor v Okrožne urade za zavarovanje delavcev. Tako tudi v Ljubljani. Dosedanji komisar g. Tavčar je razrešen in imenovan je upravni odbor.

Upravni odbor je sedaj sestavljen iz samo 2 odbornikov svobodnih strokovnih organizacij (Strokovne komisije) in iz 4 žutih; nadzorstvo pa iz 1 odbornika svob. str. organizacij in 2 žutih.

Vsa javnost ve, da šteje delavstvo zastopano po Strokovni komisiji ogromno večino.

Strokovna komisija za Slovenijo je razpravljala o tem in konštatirala, da iz tega imenovanja jasno sledi:

1. Da niso upoštevali predlogov, ki jih je predložila Delavska zbornica in potom nje pri Delavski zbornici registrirane strokovne organizacije.

2. Delavstvo, organizirano v svobodnih strokovnih organizacijah, ni v OUZD Ljubljana tako zastopano, kakor bi odgovarjalo njegovi moči, vsled tega odklanja vsako odgovornost za nadaljni razvoj dogodkov v OUZD v Ljubljani in ne more sprejeti manjšinsko zastopstvo.

Strokovna komisija za Slovenijo kot obl. odbor URSSJ protestira proti takemu imenovanju upravnega odbora in nadzorstva OUZD v Ljubljani, ker pomeni briskiranje predlogov Delavske zbornice, stavljenih na podlagi predlogov registriranih organizacij ter zahteva razpis volitev.

Izterjatev kuluka.

Banska uprava je razglasila 18. IV. št. 13/182 v Služb. listu št. 32 od 1932, da so davčne uprave pooblaščene, da opuste prisilno izterjavo odkupnine za banovinske ceste, ako bi zavezanci ne mogli plačati odkupnine.

Tak zavezanec, ki vsled neugodnega gmotnega stanja ne more izpolniti označene obveznosti, naj se sklicuje na zgoraj navedeni razglas ter naj vloži svojo predstavko davčni upravi službeno na zapisnik pri pristojni občinski upravi, katera naj potrdi eventualno istinitost nezmožnosti plačanja odkupnine.

Ker nekatere občine tirjajo z grožnjami eksekucije kuluk za občinske ceste, bi bilo pač umestno, da tudi one postopajo tako, kakor banska uprava. One poznajo gospodarske razmere v svojem okolišu in naj opuste izterjavo kuluka vsaj pod istimi pogoji, kakor banovina. Posebno pa naj upoštevajo veliko brezposelnost delavcev in profesionistov, ki so l. 1930 in 1931 imeli delo in zaslužek, a sedaj so ali brezposelni ali pa delajo samo 2 do 3 dni na teden.

Strokovne organizacije naj v vsakem posameznem slučaju, ako je prizadet njihov član, tozadevno pri pristojni občini intervenirajo.

— — —

Gospodarski parlament našega delavstva.

5. junija t. l. so zborovali v Ljubljani delegati delavskih zadrug vse Jugoslavije, ki so se zbrali na občnem zboru Zveze gospodarskih zadrug za Jugoslavijo v Ljubljani. V današnji dobi, ko se kapital in kapitalistične organizacije sploh združujejo v mogočne mednarodne kartele, truste, koncerne in druga udruženja, ki naj v državnih, meddržavnih, kontinentalnih ali celo svetovnih zvezah urejujejo in utrjujejo gospodarske postojanke kapitalističnega družabnega, zlasti pa gospodarskega reda, je edina pravilna protiutež temu gospodarskemu združenju kapitalistov, proizvajalcev oz. lastnikov proizvajalnih sredstev in zaradi današnjega reda tudi obenem lastnikom izdelanih dobrin spet gospodarsko udruženje izkoriščanih delavcev-konzumentov oz. lastnikov delovne moči ter faktičnih izdelovalcev dobrin, vendar pa po današnjih ureditvah samo posestnikov borega zaslužka, kadar je seveda, sicer pa često faktičnih lastnikov žuljev, izkoriščanja, bede in pomanjkanja. Vsako udruženje kapitalističnih pridobitnikov je naperjeno na škodo konzumentov kot protistranki in pravica, dolžnost, predvsem pa potreba teh je obramba z gospodarskimi organizacijami, ki so direktna protiutež trustom in kartelom. To niso edino strokovne organizacije, kakor to misli marsikdo. In samo tam, kjer bodo stale za strokovnimi organizacijami, ki se bodo poleg drugega borile za pridobitev kapitala v delavske roke (največ v obliki mezd in plač), tudi delavske gospodarske organizacije-zadruge, ki bodo skrbele za to, da se ta denar pravilno porabi in da se ga da v tej ali oni obliki v prave ali pa vsaj v najuspešnejše roke, bo to delo rodilo pravi uspeh in bo imelo pravi smisel. Absolutno povišana delavčeva mezda ni prav nič povišana, če dobiš za ta večji denar samo toliko blaga kakor prej za manj denarja (kajti povišal se je s tem samo dobiček tega ali onega pridobitnika). Delavčev prihranek pa tudi nima celotnega in dalekosežnega pomena, če ga je dobil delavčev protivnik v shrambo, da ne samo z njim veča svoj dobiček (razlika na obrestih), nego ga nudi morda spet tvojemu izkoriščevalcu, ki te z istim denarjem tlači in zasužnjuje. Če bi kdo zasledoval pot delavčevega denarja, ki je vložen v nedelavskem denarnem zavodu, bi lahko videl in ugotovil, da je s tem delavskim denarjem bila često zlomljena kaka delavska stavka, da je bilo premagano kako delavsko mezdno gibanje, da so bili plačani stavkokazi in preganjalci delavstva in da je bil sploh plačan boj proti delavskemu razredu in gibanju. Obenem pa mora iti spet zaradi tega razloga delavec, ki je v sili in potrebi, v meščanski denarni zavod, torej k svojemu protivniku, po posojilo, ker mu ga delavski denarni zavod ne more dati, ko mu delavci sami ne nudijo sredstev. In kako naj bo tak delavec borben, kako naj bo neodvisen in dosleden v akciji, kako naj se bori za neodvisnost in osamosvojitev delavskega razreda, ko mu njegov posojilodajalec lahko za vsak radikalnejši korak za svoje in s tem proti kapitalistovim interesom zavije vrat?! In isto je pri vsakodnevnem nakupovanju živil in življenskih potrebščin, kjer danes navadno delavec ne samo da kupuje pri zasebnem trgovcu, dasi ima pred nosom konzumno zadrugo, marveč še celo nakupuje na kredit, tako da je gotovo bolj in bolj odvisen od tega trgovca in toliko manj svoboden v svojih ukrepih. **Mar še ni nikdo naših delavcev opazil pri nekdanjih volitvah, kako so pomagale vedno eni stranki številne hranilnice, drugi stranki pa številni trgovci in oštirji k večjemu številu glasov??** Zdaj sicer že tretje leto ni volitev, vendar bi se ne smelo takih zgodovinskih naukov pozabiti!? In kako naj se bori oni delavec proti zmanjšanju brezposelnosti, proti slabim in dragim izdelkom raznih obrtnikov, ko pa niti svoje delavske pekarne kruha ne je, svoje krojaške zadruge ali klavnice in knjigoveške zadruge in mizarske zadruge izdelkov ne kupuje in s tem svojih soborcev za te zahteve ne podpira? In kako naj nastopa oni delavec in nameščenec za pocenitev stanovanj, ki v svoji lastni stanovanjski zadrugi najslabše izvršuje najemniške in solastniške dolžnosti, ki niti sam svoji zadrugi ne plačuje najemnine, ki ne pazi na skupno premoženje itd. itd.?

Z obžalovanjem moram ugotoviti, da se pri nas na to zgoraj navedeno polaga vse premalo važnosti in da mnogi delavci in nameščenci pa tudi delavske in nameščenske organizacije ne izvršujejo osnovnih zapovedi delavske gospodarske politike in s tem njene organizacije.

Zato je pač občni zbor naših zadrug, zlasti pa naše osrednje zadružne organizacije tako velikega pomena, in tudi tu se mi zdi, da se ta pomen od našega gibanja vse preveč podcenjuje. Saj se gotove stvari iz leta v leto izboljšujejo, lahko se pa zgodi, da je ta tempo prepočasen in da nas bo čas prehitel in bomo postavljeni pred naloge, za katere ne bo priprav, ne bo ljudi in ne bo organizacijskega sistema. Samo primer, ki naj bo pa spet samo primer: Imam vtis, da naše delavstvo z voditelji vred zelo z veseljem govori o tem, da se današnji gospodarski in družabni red bližata koncu in sta brezpogojno zapisana propasti in poginu — vendar ali se ti glasniki propada današnjega gospodarskega reda kdaj vprašajo: kaj bo potem? Ali se kaj pripravljajo na prevzem dedščine in boljše vodstvo te, da ne bo z njo enako kot s pokojnikom in da bomo opravičili svoje obljube, svoja proračunstva in svoj program? Tu se mi zdi, da se vse zanaša na nekaj, kar bo prišlo od kdovekod in bo organiziralo novo gospodarstvo in gospodarski sistem. To nas bo teplo, če pride do tega, saj lahko učijo Leninov primer in vsa popuščanja, počenši od NEPa.

Naše zadružništvo narašča. Lani je pristopilo k Zvezi 6 novih zadrug, letos 9. Od teh so štiri stare, ki doslej niso bile organizirane. In od teh 15 zadrug jih je bilo 11 izven Dravske banovine. Sploh se je začelo delavsko zadružništvo v izvenslovenskih krajih nenavadno širiti in poleg 19 zadrug, ki so pristopile k Zvezi v zadnjih treh letih, se jih ustanavlja v krajih izven Dravske banovine še kakih deset. Delavstvo po teh krajih je spoznalo pomen zadružništva, in zdi se, da hoče dohiteti, kar je prej zamudilo. Seveda bo treba to delo vršiti z vso previdnostjo, da ne bi kaki polomi zaradi naglice pokvarili vsega, kar se je s težkim delom doseglo. Zadrug imamo zdaj 73, od tega 52 v Dravski banovini, 11 v Savski (10 Zagreb, 1 Osijek), 4 v Drinski banovini (3 Sarajevo, 1 Vinkovci), 1 v Dunavski banovini (Vel. Bečkerek), 1 v Vrbaski banovini (Banja Luka in 2 v okolišu avtonomnega mesta Beograda (Zemun, Beograd). Po panogah so te zadruge: 10 konzumnih, 21 produktivnih, 16 denarnih, 18 stavbnih, stanovanjskih in Delavskih domov, 3 tiskovne in 5 raznih. Te zadruge delujejo pač po svoji moči in zanimanju delavstva za njegove interese.

Nekaj primerov o delu in uspehih tekom dveh let:

		1930	1929
število vseh članov		25.313	24.071
prodano blago	pribl.	59,380.000	58,268.000
vplačani deleži	pribl.	5,067.000	4,826.000
hranilne vloge	pribl.	24,598.000	21,281.000
skladov	pribl.	2,893.000	2,602.000
denar. prometa	pribl.	356,590.000	426,000.000
uslužbencev		446	447
posojila članom	pribl.	8,927.000	6,515.000

Te zgornje številke — dasi žal še niso najnovejše — in segajo nekako v početke krize, nam jasno kažejo, kakšnega faktorja v gospodarskem življenju našega delavca in kakšnega faktorja v narodnem gospodarstvu naše države že predstavljajo naše zadruge, kljub temu, da je med delavstvom toliko nerazumevanja. In če bi še vsi oni delavci in nameščenci, ki so že člani naših zadrug, postali iz papirnatih vojakov še aktivni in zavedni člani in če bi še ostali zavedni delavci pristopili k zadrugam in izpolnjevali tam svoje dolžnosti, kaj bi pomenilo lahko naše zadružništvo pri nas in kako bi ono vse drugače predstavljalo delavsko gibanje naših dežela. Saj je celo v Sloveniji zadružno organizirana pri nas komaj ¼ sedanjega oz. samo ⅕ normalnega članstva pri OUZD. In ko bi odšteli od članov še rudarje, težko železno industrijo, železničarje, državne nameščence in vse, ki pri OUZD niso zavarovani, kako bi se ta odstotek še poslabšal!

Dovolj naj bo. Občni zbor Zveze je že sklepal o vseh teh problemih, poglobil se je vanje in zadruge jih bodo proučile. Potrebno pa je, da še druge delavske organizacije storijo isto, saj bo to v korist zadružnega, še bolj pa v korist delavskega gibanja kot celote. Glejmo, da bomo čimprej izpopolnili našo zadružno organizacijo, da bomo pripravljeni na vse, kar še pride.

C. K.

STROKOVNI VESTNIK.

KOVINARJI.

Poročilo tajnika

Saveza Metalskih Radnika Jugoslavije, podružnica Jesenice, sekcija težke železne industrije za poslovno leto 1931-32, in sicer od 1. marca 1931 do 1. maja 1932 k rednemu letnemu občnemu zboru 12. junija 1932.

(Konec.)

Nekaj posebnega pa je bilo v lanskem poslovnem letu, kakor sem že uvodoma naglasil: borba za novo kolektivno pogodbo in vse, kar je bilo s tem v zvezi. Tako smo dobili 16. sept. odpovedano kolektivno pogodbo, kljub temu, da je bil to rezultat dolgotrajnih pogajanj in podrobnega študija od obeh sopogodbenikov in pa da je bila v veljavi komaj 14 dni.

Vse v zvezi s tem in pa uvodoma naglašenem je bilo tudi vzrok, da smo dobili 9. decembra lanskega leta splošno odpoved, tako, da bi bili 24. decembra, baš na božični večer, vsi na cesti.

Vzpričo vsega tega in pa nujnega položaja, ki je bil takrat v oblastnem odboru za Dravsko banovino se je vršila dne 20. decembra l. l. pokrajinska konferenca kovinarjev v Dravski banovini tu na Jesenicah. Goste, delegate smo sprejeli na kolodvoru z godbo in kljub temu, da smo imeli biti čez 4 dni vsi na cesti, smo z godbo na čelu korakali po mestnih ulicah s ponosom na čelu in globoko vero v prsih, da smo kot enotni nezlomljivi, in da se nam kot takim ni ničesar bati. Odpoved se je takrat sicer kot splošna pozneje preklicala, vendar je bilo tistikrat precejšnje število reduciranih. Borba je šla naprej, se zoževala vedno bolj in postalo nam je jasno, da se mora nekaj zgoditi. In res je sledila dne 1. marca t. l. ponovna splošna odpoved z učinkom 15. marca. Nihče ni stvari kot take vzel za resno in le preveč se je delavstvo udajalo utopijam, da ne bo tako hudo in da se tudi takrat odpove. Organizacija je opozarjala na resnost položaja in da gre tokrat za res. Prišel je 15. marec in ž njim smo šli vsi na cesto. Pustili smo v tovarni le najnujnejše straže za vodo in luč itd. Ali je to bilo pametno, ali ne, o tem bi bilo danes odveč razpravljati, zgodovina bo povedala svoje in nas sodila, ali pa tudi obsodila. Sodrugi, preveč nam je še vsem v živem spominu, kaj vse smo doživljali tiste čase. 2000 delavcev na cesti, skupaj z njihovimi družinskimi člani je bila številka nad 8000, ki je vsakemu zaupniku dovolj glasno govorila, kaj ima za delati in kako se ravnati. Ne številna pogajanja, samo oficijelnih razprav je bilo 14, stalne intervencije, zasedanje Saveznega sveta, skrbeti za podpore in prehrano tega delavstva, izdelovanje novih predlogov in osnutkov za kolektivno pogodbo, preračunavanje akordov, iskanje posojila za podpore, vse to nam je jemalo živce sodrugi, in ni čudno, ako je potem morda kdo od vas pri katerem izmed nas naletel na trdo besedo. In še straže. Sami ste stražili, vendar tudi tu številke: 18 dni je stražilo dnevno po 24 mož, ali skupaj 432 mož; vsak je stražil dnevno 4 ure, to je 1728 ur. Zamudnikov je bilo vsega 60 mož.

Tu moram pripomniti, da so nas v stražarski službi zelo podprle članice naše vrle Zveze Delavskih žen in deklet, kljub temu, da se nas je smešilo, da nas stražijo ženske. Mi smo držali naše straže zato, ker smo se hoteli zavarovati, da bi na naš račun nikdo ne mogel delati katerihkoli eksperimentov.

Naravno, da so naši najzanesljivejši zaupniki vestno nadzirali te straže in da se imamo gotovo samo njim zahvaliti, da red in mir ni bil kršen nikjer in da so naši ljudje ostali kljub vsemu tako mirni.

Organizacija pa je med tem delala naprej in vodila razgovore za kolektivno pogodbo. Dvakrat so bili naši zastopniki v Ljubljani na osebnih razgovorih z g. Westnom, ostale razprave so se vodile tu doma. In če smo preje vedno lojalno sodelovali z vsemi tremi tukajšnjimi strokovnimi organizacijami, smo vendar doživeli stvari, ki so nam nujno narekovale, da je z njimi lojalno sodelovanje nemogoče in morali so se odstraniti od nadaljnjih razprav. Drugi dan so prinesli njihovi resnicoljubni časopisi, da je enotnost jeseniškega delavstva razbita po naši krivdi, no na njih lastnem javnem shodu je imelo to delavstvo priliko razsoditi to krivdo samo in jo je tudi nam popolnoma v dobro. Rezultat tega boja je končno bil, da smo 8. aprila dovolili, da se je šlo delat razna popravila in 26. aprila 1932 je bila nova kolektivna pogodba oficijelno podpisana. Dne 28. aprila se je še podpisala pogodba za delavske plačane dopuste za one, ki imajo stalno nedeljsko službo in s tem je bilo mezdno gibanje vsaj v glavnem zaključeno. Kakšna je ta nova kolektivna pogodba, jo bomo znali ceniti še le tedaj, če bo organizacija živa in tako dajala življenje tudi pogodbi.

Dne 15. aprila 1932 se nas je oficijelno pozvalo tudi, da naj sodelujemo v mestnem aprovizacijskem odboru za brezposelne na Jesenicah. Mi smo se temu povabilu sicer tudi odzvali, ali ker smo videli, kako se dela in se je delalo tam, smo naše sodelovanje odklonili, ker si nismo hoteli natrpati tudi vse odgovornosti za delo istega.

Delo mezdnega gibanja s tem še nikakor ni končano in nas čaka v tem pogledu znova mnogo dela, ker je treba dobiti še tej pogodbi primeren delovni red in pa higijensko varnostne naprave in zaščitna sredstva.

To bi bilo, sodrugi in sodružice, v glavnih obrisih poročilo tajnika z ozirom na vse ogromno delo, ki ga je izvršila organizacija in posebno glede mezdnega gibanja. Pripomniti moram še tu, da so številke radi tega tako visoke, ker se je vzelo poročilo za 14 mesecev, da tako takoj obravnavamo dogodke, ki so jedva za nami. In če dodam še, da smo prejeli 543 dopisov in odposlali 478 dopisov, ter da smo 28. aprila ustanovili zopet novo sekcijo, in sicer mladoletnih in vajencev, da damo še tem najmlajšim priliko sodelovanja in soodločevanja, bi bilo poročilo tako le izpopolnjeno.

Borba mezdnega boja nas je tako obvladala, da nam je bilo žal nemogoče tako kot lani tudi letos organizirati strokovni tečaj za matematiko in knjigovodstvo. Popraviti moramo to napako v tekočem letu, ker čutimo, kako nam manjka izobraženih zaupnikov. Priobčili pa smo v našem listu »Delavcu« 57 raznih dopisov in člankov, da »Del. Politike« niti ne omenim. Razdali smo prav tako 7 raznih okrožnic in 2633 osebnih vabil.

Ne smemo pa pozabiti, da smo dne 15. in 16. avgusta 1931 praznovali 25 letnico obstoja naše svobodne strokovne organizacije tu na Jesenicah. Ta dva dneva smo posvetili s primernimi prireditvami, kamor smo povabili tudi zunanje naše in tuje delegate, ki so prišli med nas in videli kako delamo in ustvarjamo na temeljih, ki so nam jih položili naši predniki.

Sodrugi, s tem končujem svoje obširno poročilo. Hotel sem to zato, da Vam s tem zbudim spomin na vse to trpljenje, ki ste ga z nami vred morali doprinesti, da imamo danes to, kar imamo in pa ker opažam, da ga rahlo že pozabljate. Odkrito si pa moramo priznati, da če nas ne bi Vi tako vrlo podpirali, kakor tudi že omenjena ženska zveza, in s tem dali vsaj moralno močno hrbtišče Saveznemu svetu, ki je bil ves čas na špici vsega tega, ne bi mogel niti iz daleka narediti vsega tega kot je. Tako prihajamo danes pred Vas, sodrugi, s polno zavestjo, da smo storili vsak svojo dolžnost in vse kar ste stavili na nas. Priznamo, da imamo še vedno precejšnje število brezposelnih članov in da bo tudi za te treba narediti nekaj konkretnega. Ali, sodrugi, čudežev se ne da delati nikjer in tudi organizacija jih dela lahko le v toliko, v kolikor ji daste Vi v roke tisto čudežno palčico, t. j. vztrajno, močno število organiziranega članstva. V pričakovanju, da nas je ta bridka šola mnogo naučila, da bomo znali ceniti svojo svobodno strokovno organizacijo ter se poleg nje, kakor smo že sklenili, oklenili tudi našega zadružništva in da vedno, kakor doslej, vsak izmed nas stori svojo dolžnost, ki jo ima napram samemu sebi, kot celoti in organizaciji, uspehi tudi v bodoče ne morejo izostati.

Veliki in težki momenti zahtevajo velikih in močnih ljudi. Prav tako sedanji. Mnogo dela nas še čaka, ponovno bomo morali doprinašati težke žrtve na oltar organizacije, ali sodrugi, to nas ne sme oplašiti. Čim hujša bo reakcija, tem večji mora biti odpor. Čim črnejša je noč, tem jasnejša in sladkejša je nada na beli dan. Da bo pa ta dan čimpreje, ga iščimo, kovajmo ga, na delo za njega vsi in tam — na svidenje.

Toman Franc, tajnik.

RUDARJI.

Popoln zastoj v rudarski industriji.

Položaj, v katerem se nahaja rudarska industrija Slovenije in z njo v zvezi položaj rudarskega delavstva, je skrajno kritičen. Izgleda, kakor

da plove vse skupaj s hitrim tempom k popolni ustavitvi.

Samo od leta 1930 do danes se je reduciralo v naši banovini 6287 rudarjev, tako da jih je še od najvišjega števila v letu 1929, ostalo v službi samo 9300. Poleg vseh teh redukcij se pa dela čim dalje bolj z zmanjšanim številom delovnih dni. Pri Trboveljski premogokopni družbi, če bo to stanje ostalo do konca leta, bo delavstvo izgubilo nad 40% vseh delovnih dni, poleg tega da je družba v tem letu reducirala 1200 rudarjev. Pri drž. rudniku Velenje, kjer se zbog slabe kakovosti premoga praznuje že nad sedem let, se dela samo še 2—3 šihte tedensko, a še za tiste ne dobe izplačila pravočasno. Svinčeni rudniki angleške družbe v Mežici so ob polovični redukciji vsega delavstva uvedli zadnji čas tridnevno praznovanje v tednu.

Vsi manjši rudniki še sicer obratujejo in se vzdržujejo samo zbog izredno nizkih mezd delavstva, a je še samo vprašanje časa, kdaj bodo ustavili. Kamorkoli pogledaš v revirjih, povsod se vidi ogromne količine nakopanega premoga. Ob njem pa se sprehajajo brezposelni in čakajo, kdaj ga bo zmanjkalo. Še zaposleni pa s strahom pričakujejo trenutka, ko se bodo pridružili prvim. Taka je danes situacija v naši rudarski industriji.

Govoriti sedaj o kakem človeškem življenju rudarskega delavstva, sploh nima več pomena. Zakaj to ni več nobeno življenje, ampak še samo počasno odmiranje sedanje rudarske generacije. Vsi tozadevni napori delavskih zastopstev so se pod težo razmer popolnoma izjalovili iz razloga, ker povsod se pravi: n i o d j e m a. In res je. Ker vsa ostala industrija isto krizo preživlja kot rudarska, je naravno, da je tu konzum premoga silno padel. Istotako je jako padel konzum premoga drž. železnic vsled vedno slabšega prometa.

Grozno je človeku, ki vse to gleda z odprtimi očmi in da pri vsej tej strašni krizi strašna pošast racionalizacija in z njo v zvezi priganjaški sistem, večata višino storitve posameznega delavca vedno višje in višje. Zakaj vsaka redukcija delavstva danes nima popolnoma nobenega drugega namena, kakor zvišati storitev še zaposlenih.

„Kukavičje jajce!“

Senovo, dne 22. junija.

Danes se je pojavila v revirju »Okrožnica«, ki jo priobčujemo v izvirniku »delavskih zagovornikov« s pristno slovensko slovnico:

»Vsem rudarjem TPD na Senovem pri Rajhenburgu. Ker naši inštrumenti vsled ležanja propadajo pozivamo vse delavce TPD da se ponovno ustanovi naša delavska godba, s tem da se inštrumenti prineso kot last delavcev v privatni lokal z novim pravilnikom, ker to je naše premoženje, a da bi do tega ne prišlo naj se inštrumenti prodajo, a denar razdeli med delavstvo. Inštrumenti ako se ne rabe gube vrednost in s tem naše premoženje.«

Trije junaki so hoteli izvršiti ta puč, bili so pa tako plahi, da se na svoj »proglas« niti podpisali niso. Zato vabimo te junake kot upravitelji in zakonito izvoljeni delavski zaupniki omenjene godbe, da se zglase v društveni sobi, da se pogovorimo z njimi o »propadanju« godbe in njihove morale. Ustanoviti novo godbo prvič takšni tiči niste sposobni, drugič pa nove godbe ni treba ustanoviti, ker delavska godba obstoji že 3 leta in je že večkrat javno nastopila in še bo, proti vaši volji in kljub temu, da ste še grozili, da jo boste, če ne boste prodrli z budalostjo, na »drobne kosce« zdrobili. Tudi je ne boste prenesli v »privatni lokal«, ker društveno imetje je last skupnosti, ne pa privatnikov in delavstvo je znalo svoje težke pridobitve vedno čuvati, zlasti tudi proti »sodelavskim« nergačem.

Ob priliki marčne redukcije se je ing. Vrbič na neki obč. seji izrazil, da se je skušalo od gotovih strani nanj vplivati, da izvrši redukcijo politično, kar je pa on odločno odklonil. Nato so ga delavski obč. odborniki prosili, da naj pove, kdo je bil ta faktor. On je rekel, da obč. tajnik. — Nastal je med njima prepir, nakar mu je obč. tajnik zabrusil v obraz, da mu je to rekel zaupno in da bo javno v »Jutru« priporočil njegovo premestitev v Trbovlje, češ, da je politično nezanesljiv. Obč. tajnik pa tega do danes še ni storil, čemur se mi seveda ne čudimo.

Radi odpusta kapelnika in godbenikov je morala godba momentano prenehati. To ni naša krivda, kakor se nam to po intrigantih očita. Ko pa nastanejo nove prilike, se bo godba ponovno organizirala in delala po ciljih in smernicah, katere so zagotovljene v pravilniku, ne pa tako kot to žele sovražniki delavstva.

Toliko v vednost vsemu delavstvu!

II. rudarska skupina Rajhenburg.

Petrič, l. r.

SPLOŠNA DELAVSKA ZVEZA.

Kranj.

V zadnji štev. »Delavca« smo poročali, da je vodstvo tovarne gumija »Semperit« v Kranju izigralo sklenitev kolektivne pogodbe. V resnici je stvar tudi tako izgledala. Danes pa sporočamo, da se je po ponovnih posredovanjih in pogajanjih le prišlo do rezultata. Sklenila se sicer ni nova, pač pa se je z nekaterimi izpremembami obnovila dosedanja, torej stara kolektivna pogodba. Na pogajanjih dne 27. junija je bil dosežen sledeči sporazum, ki se je protokoliral v obliki naslednjega dopisa:

P. n. Kranj, 27. junija 1932.

Splošna delavska zveza Jug. Ljubljana.

Sklicujemo se na obisk gospoda ravnatelja od Delavske zbornice, ter danes izjavljamo, da se strinjamo s tem, da od danes naprej do nadaljnjega zopet stoje v veljavi mezde, ki smo jih določili dne 24. VII. 1929. Istočasno smo se z Vami sporazumeli, da to mezdno pogodbo na vsaka dva meseca lahko potom priporočenega pisma razveljavimo.

V sporazumu z Vami smo sub 1. pomožnim delavcem pri vlečenju plošč določili mezdo od Din 4.— do Din 5.50 na uro.

Sub 2. smo sporazumno z Vami določili mezdo pri stiskalnicah z Din 0.44 za kg brutto, ob enaki delovni metodi, pri čemer se nima za izmeček in iztis ničesar več odtegniti.

Istočasno smo sklenili, da se plača paketiranje Palma-podpetnikov, ki se paketirajo v parih Din 0.24, medtem ko se plača za Luna-podpetnike, ki se paketirajo v ducatih, Din 0.20.

Akordantom se zajamči (v pogodbi predvidena) minimalna mezda.

Istotako smo se izjavili sporazumnim s tem, da se nanovo vstopivše profesijoniste in pomožne moči, ki bi imeli prejeti minimalno mezdo od Din 4.—, čim isti opravljajo kvalificirano delo, uvrsti v odgovarjajočo mezdno kategorijo.

Obstoječe višje plače (od plač v pogodbi) ostanejo i nadalje v veljavi.

Z odl. spoštovanjem

»SEMPERIT«

Jugoslovanske tvornice gumijevih izd. družba z o. z., Kranj.

Direktor: Dr. F. Rogan l. r.

Ing. Papež l. r.

S tem je vsaj začasno urejeno delovno in plačilno razmerje v navedenem podjetju. Organizirano delavstvo bo potom organizacije pazilo, da se bodo v pogodbi v tem sporazumu navedene stvari striktno izvajale.

LESNI DELAVCI.

Žalostna resnica.

Živimo v času gospodarske krize, pomanjkanja dela in delavskih odpustov. Žalostno je v tem času opažati, da mnogi brezposelni lesni delavci nimajo nobene pravice do brezposelnih podpor in tavajo okoli brez vsake pomoči. Žalostna resnica pa je, da so si lesni delavci sami krivi, ne le takim pojavom, temveč tudi temu, da niti v času konjunkture ni mogoče urediti vse tako, kakor bi to potreba kazala. Glavni vzrok slabih razmer je ta, ker je med lesnimi delavci opažati premalo zanimanja za strokovno organizacijo. Značilno je, da tisti, ki so še malo ali pa nič prispevali za strokovno organizacijo, čez njo zabavljajo in očitajo, da zahteva organizacija samo denar od delavcev ter razne druge očitke funkcijonarjem, ki delajo, dasi sami niti z mezincem ne ganejo, še manj pa, da bi se udeleževali njenega dela. Prispevke plačevati jim je preveč, toda za razne druge stvari trositi denar in kvariti zdravje, se jim pa zdi za — pametno. Pusto zabavljanje in kritiziranje stvari, o katerih nimajo pojma, se jim zdi velika modrost, da bi se pa oprijeli strokovne organizacije, v njej delali in svoje prispevke redno plačevali, da sebi in drugim zagotove zaslombo ter podporo za slučaj potrebe, se jim ne zdi pametno. Kadar pa zadene take delavce usoda brezposelnosti ali pa kaka druga neprilika, tedaj pa so ravno oni tisti, ki najbolj jočejo.

Najhujše na stvari pa je to, da tvorijo taki lesni delavci največjo oviro pri uveljavljenju rednih delavskih razmer in da postajajo obenem tudi rušilci doseženih uspehov. Za kako pametno akcijo so vsled svoje omejenosti le težko za pridobiti. In ravno tako kakor najraje pasivno čakajo in so potem še nejevoljni, če uspehi niso zadostni, so prvi, da ob dani priliki ponujajo za vsako ceno svojo moč in se pri tem od strani podjetnikov še pustijo zasmehovati.

Vsi lesni delavci naj se zavedajo na resnost položaja, naj ne nasedajo malkontentom in naj se oprimejo strokovne organizacije ter strokovnega pokreta. Pojdite na delo, poučujte svoje sotrpine in jih pridobivajte za organizacijo. Kolikor moči, toliko pravic!

Zakaj delajo tako? Zato, ker mi nismo složni, zato ker nismo organizirani in zato, ker nismo solidarni. Pomanjkanje sloge, solidarnosti in organizacije je dalo povod, da izgledamo kakor obupanec, ki je zažgal lastno streho nad svojo glavo in se tako izpostavil najhujšim neprilikam. Upadel nam je pogum, glavo smo klonili ter se v tihi resignaciji udali v svojo usodo. Pozabili smo razlikovati med pravico in krivico.

Gotovo se še vsakdo spominja in bo tudi priznal, da je bilo tista leta bolje, ko je bila organizacija lesnih delavcev močna postojanka. Takrat se je človek lahko zganil, če se mu je godila krivica. Res, da tudi takrat ni vse zmogla organizacija, premogla pa je mnogo.

Kdo greši nad sedanjostjo in bodočnostjo, nad lastno usodo in usodo naših žena in otrok? Vi vsi, ki stojite ob strani in puščate, da se bori za delavske pravice le mala četica najzavednejših! Ta četica je v polni meri izvršila svojo dolžnost! Mora pa omagati, če je ne podprete vsi! Tej četici stoji nasproti veliko neorganiziranih lesnih delavcev, ki bi združeni bili lahko moč, ki bi soodločevala v vseh vprašanjih. Pregnati je treba malodušnost in priznati si, da tako ne more iti več naprej! Ali veste, da je čakanje tam, kjer se bijejo odločilne bitke, težko izdajstvo? Primoran sem bil, da napišem to žalostno resnico, katera naj lesne delavce malo izresni, ker čas je že!

Bricelj Niko.

ŽIVILCI.

Peki Maribor. Dne 15. junija je praznoval v svoji običajni skromnosti v krogu svoje rodbine sedanji načelnik I. mariborske del. pekarne, Merlin Vid, svoj šestdeseti rojstni dan, zvezan s 30 letnim poročnim jubilejem. Jubilant je bil ustanovitelj strokovne organizacije živilcev, pevskega odseka pekov in delavskega kolesarskega društva v Mariboru. V teh dolgih letih je oskrboval razne važnejše funkcije, tako v organizaciji in kulturnem pevskem odseku. Bil je 3 leta predsednik, 1 leto blagajnik, 10 let preglednik računov podružnice, 1 leto blagajnik in 15 let kontrolor pevskega odseka. Mnogo je žrtvoval časa in truda za razvoj živilske organizacije, katera je bila vzor in ponos predvojnega živilskega pokreta. Bil je istočasno vedno na odgovornih mestih zadružne pekarne, ter mu gre mnogo zaslug za razvoj in procvit te gospodarske proletarske ustanove.

Tamburaški odsek pekov se je zavedal svoje dolžnosti napram svojemu jubilantu, zato mu je priredil dostojno podoknico, ter zaigral več prigodnih komadov. Sivolasi jubilant, vidno ganjen nad pozornostjo njegove strokovne organizacije, se je proletarskim čestitkam prisrčno zahvalil, vzbujal pri tej priliki spomine na predvojno dobo živilskega pokreta, nje borbeno razredno delavnost, katere sadove uživa danes mlajša generacija, ki pa se žal ne zaveda v polni meri svoje delavske dolžnosti do skupnosti, ter prepogostokrat podcenjuje delo naših prednikov. Da, sodrugi, delo naših začetnikov naj bo kažipot sedanji organizaciji, njih požrtvovalnost in ponos do svoje stanovske organizacije pa bodi vodilna misel v razvoju našega razrednega pokreta.

Podružnica živilcev se s ponosom in veseljem spominja svojega veterana, zaslužnega jubilanta, želeč mu, naj še mnoga leta uživa v zdravju in veselju v krogu svoje rodbine in sodelavcev jesenske dni svojega življenja.

OBLAČILNI DELAVCI.

Izlet krojaških pomočnikov na Veliko planino pri Kamniku dne 19. jun. 1932.

Kdo je bolj potreben svežega zraka, kakor ravno kroj. pomočniki. Toda starejša generacija tega ni poznala in si ni vedela najti razvedrila drugod, kakor v gostilni, v kateri je popivala, kvantala ter uničevala svoje zdravje, katero je še edini dobrobit slehernega proletarca, ako ga ima.

Zdrav sodrug bo lažje reševal probleme, kateri ga še čakajo, bolj si bo v svesti svoje naloge, ki ga čaka in jo mora dovršiti.

Spoznal sem v mladih sodrugih, ki prirejajo izlete, da diha v njih zdrav duh, da razširjajo svoje obzorje, da gledajo v bodočnost in da gredo z duhom časa.

Sklenil sem po dolgem odlašanju, da se jim pridružim in vidim, kako uporabljajo svoj prosti čas, kako se vesele narave, ki je ustvarjena za vse človeštvo.

Kakor je bilo dogovorjeno, točno toliko se nas je zbralo na kolodvoru in ob 5.40 uri smo se odpeljali proti Kamniku. Bilo nas je 4 sodružice in 13 sodrugov. Po izstopu iz vlaka smo si v veselem razpoloženju kupili kruha, da naša telesa ne omagajo in smo jo mahnili proti Veliki planini, katera se mi je zdela kot turistu-novincu res velika.

Ko smo dospeli do Primoža, kjer stoji cerkev že menda okoli 300 let, smo se oddahnili, napolnili svoje želodce z raznimi dobrotami, kolikor jih pač kroj. pomočnik premore. Po kratkem odmoru se dvigne s. Smerajc in zakliče: »Halo, fantje, gremo!« In šli smo na višave, na planine, da tam si spočijemo srce. Precej energije sem si pripravil in sem skoro vso porabil, da sem prinesel svoje srce na vrh, kjer se mi je ob pogledu na bližnje vrhove tudi spočilo. Seveda se imam zahvaliti s. Korenu, ki me je med potjo vzpodbujal. Kolikor jih je dospelo na vrh pred menoj, namreč tekmovalcev (kdo bo prej), so že vsi ležali na materi zemlji in raztegovali na solncu svoje ude. Jaz pa sem jo ubral s svojim sinom v kočo po mleko, katerega sem pil s tako slastjo, kot še nikdar nobene pijače v življenju, čeprav druge pijače tudi spoštujem.

Ko sem potem sedel med sodrugi, sem občudoval njih razigranost, hudomušnost in preprostost, katera je doma le na gorah. Nikakih želja ni bilo, ne po temu in ne po onemu, kar bi zastrupljevalo srce, le ena sama misel je bila čuti iz njih. Drugo nedeljo zopet v hribe.

Oglasil se je zopet s. Smerajc: »Sodrugi, preden gremo, Vas bom pa še slikal.« K slikanju se je pridružil še Tonček Maurič, kateremu, kakor je majhen, ne manjka humorja. Zapustili smo nato Veliko planino in se napotili v veliko dolino. Šlo je čez drn in strn in če je katerega zadnji del telesa položil, je hitro vstal in hajd naprej; med temi sem bil seveda tudi jaz. Občudoval sem, s kako vnemo in kako naglo se je vse to vršilo, vsakdo je hotel biti prvi; to ni bila več turistika, ampak neugnana želja po tekmi (kdo bo prej). Ne zamerim sodrugom; tudi v tem je bilo nekaj zdravega in kar me še posebno veseli, vršilo se je brez vsakega najmanjšega incidenta.

Ko smo prišli v dolino, smo jo mahnili v Kamniško Bistrico. Med potjo smo si ogledali njen slap in razne druge naravne krasote. Pri koči v Kamniški Bistrici smo se odpočili in jo po kratkem odmoru mahnili med petjem, vriskanjem in dovtipi proti Kamniku. Seveda pri »Korlnu« smo se morali malo odpočiti že zaradi nog, ker smo jih morali pardonirati. Preden smo šli na vlak, smo obiskali še brezalkoholno ter hvalili njen čaj, ki je bil res izvrsten.

V vlaku smo zapeli par pesmic in tako dospeli v Ljubljano, se poslovili z željo »Na svidenje«.

Taki so izleti kroj. pomočnikov v prosti naravi, brez zapravljanja, tako da ne škoduje ne sebi ne svojcem, temveč le koristi.

Ko se drugi dan zbudi, ga ne boli glava in nima raznih drugih bolečin, temveč je naužit svežega zraka, katerega potrebuje tako neobhodno. Ima zdrav duh v zdravem telesu, ima smisel za življenje in voljo, ima moč, ima in pridobiva tisto silo, ki druži proletarce v mogočno telo, iz katerega bo srkalo bodoče pokolenje tiste sokove, ki so potrebni za dostojno življenje. — —nk.

STAVBINCI.

Delavci pri Ljubljanici v divji stavki.

Letos je gradbena sezona zelo slaba in veliko število stavbinskih delavcev je brezposelnih. Nekatera podjetja, ki izvršujejo letos še preostala dela, plačujejo zaposlene delavce po neprimerno nizkih mezdah. Že lani je bilo med delavci Dukićevega podjetja veliko nezadovoljstvo. Pod cukrarno letos nadaljuje regulacijska dela podjetje »Slograd«. To delo je zelo naporno in umazano. Delavec se naravnost izčrpa. A plačuje se ga po 3 Din na uro. Delajo v dveh izmenah po 8 ur. Tako zasluži delavec v teh 8 urah 24 Din. In oženjeni, s tremi, štirimi otroki, morajo živeti s temi 24 Din, od katerih se jim še odtegne uslužbenski davek, prispevek za bolniško blagajno itd. Ni čuda, da se je delavstva polotil obup in je spontano stopilo v stavko. Šli so k podjetniku in zahtevali, da jim plača 4 Din na uro. Torej, skromna zahteva. A ker podjetnik tega ni hotel narediti, so stopili v štrajk.

V pondeljek, 4. julija t. l., so Strokovna komisija, Delavska zbornica in Narodna strokovna zveza ter trije zastopniki delavstva stopili v stik s podjetjem »Slograd«.

Pogajanja so imela delni uspeh. Mesto zahtevanih 4 Din na uro, je podjetje pristalo na 3.50 Din in se je podpisal sledeči zapisnik:

1. Podjetje »Slograd« d. d. v Ljubljani plača delavce ob vstopu v delo po 3 Din na uro.

2. Po štirinajstdnevni zaposlitvi se uvrsti delavce v spadajočo kategorijo, in sicer po njegovi zmožnosti. Najmanjši kategorijski zaslužek je 3.50 Din na uro.

3. Radi nastale divje stavke ne bo podjetje nikogar izmed stavkujočih preganjalo, oz. odpustilo.

Ta, dasi neorganiziran, vendar solidaren nastop delavstva, je vkljub veliki izbiri delovnih sil, bil uspešen. Kaj bi se dalo doseči in kako bi si delavstvo zboljšalo svoj položaj, če bi bilo organizirano, priča ta primer zelo jasno.

HOTELSKI, KAVARNIŠKI IN GOSTILNIŠKI USLUŽBENCI.

Ukinitev kategorizacije.

Od 1. junija 1932 je ukinjena kategorizacija za natakarje, natakarice in sobarice v hotelih, restavracijah, gostilnah, kavarnah, krčmah, vinotočih, izkuhih in menzah.

Zato se bodo za te osebe določali mezdni razredi po dejanskem zaslužku. Urad naproša vse delodajalce, ki zaposlujejo tako strokovno osobje, da pri vseh novih prijavah točno označijo zaslužek v denarju in naravi. Med zaslužek spadajo vsi redni prejemki, do katerih ima nameščenec pravico po pogodbi o namestitvi, kot plača, mezda, stanarina, napitnina, stanovanje, hrana itd.

Mezdne razrede za že prijavljene uslužbence spremeni urad po podatkih v članskih prijavnicah.

OUZD v Ljubljani.

STROJNIKI IN KURJAČI.

Drugi redni kongres strojnikov v Ljubljani.

V dneh 11. in 12. junija t. l. se je vršil v Ljubljani v Delavski zbornici kongres strojnikov.

Sodrugi kolegi iz ljubljanske okolice so razumeli dvorani dati pravo obilježje. Saj so po mizah postavili elegantne vaze, polne rdečih nageljnov.

Ko je predsednik, kolega **Kamenovič**, otvoril kongres, je dobil prvi besedo predsednik ljubljanske sekcije s. **Mihevc**, ki je v toplih besedah pozdravil zunanje delegate in jim želel, da bi se v slovenski prestolici dobro počutili.

Nato je savezni predsednik **Kamenovič** imel pozdravni govor, ki je trajal pol ure in v katerem je očrtaval smernice za bodoče delo v savezu, obenem pa ostro kritiziral vse ono, kar se ni izvršilo. Za njegov govor je žel vsestransko priznanje.

Nato je predsednik dal besedo s. **Golmajerju**, ki je kot odposlanec Delavske zbornice pozdravil kongres v sledečih besedah:

Veseli me, da imam čast pozdraviti delegate iz Bosne, Beograda in drugih krajev. Žal mi je le to, da ne morem tu pozdraviti zastopnikov iz Zagreba, ki so se

abstinirali kongresu. Vsekakor pa upam, da bo današnji kongres strojnikov razčistil situacijo in spojil v svojo falango tudi zagrebške kolege. Jaz upam, da bodo Zagrebčani uvideli, da so časi minuli za separatistično politiko v strokovnih organizacijah. Želim vam veliko uspeha v vaši organizaciji. V tem smislu vas v imenu Delavske zbornice najtopleje pozdravljam.

Nato je podal predsednik besedo zastopniku Strokovne komisije, predsedniku **Jernejčiču**, ki je kongres pozdravil nekako tako-le:

Ponosen sem na to, da vas morem tu pozdraviti v imenu onega foruma, v katerem so spojene vse strokovne organizacije, to je Strokovna komisija. Kakor vidim, so tu zbrani delegati do malega iz vse države, le Zagrebčani niso oficijelno zastopani. Sodrugi! Živimo v resnih časih in ni več tistega časa, da bi gojili žolte organizacije. V tem smislu pozdravljam Vaš kongres in vam želim mnogo uspeha.

Nato je prešel kongres na dnevni red ter razpravljal o svojih strokovnih zadevah.

Savezni tajnik iz Zagreba, kolega **Kos**, je podal tajniško poročilo, ki je bilo zelo obširno, ki pa je moralo prestati vsestransko mnogo kritike. Predvsem je izjavil, da je prišel na kongres kot savezni tajnik, ne pa kot delegat zagrebške sekcije. V svojemu poročilu je navajal, da je tajništvo napravilo mnogo vlog, ki pa so bile brez najmanjšega uspeha. Prečital je med drugim daljšo vlogo glede obrtnega zakona, s katerim so strojniki najbolj prizadeti. Tajnik Kos je nato obširno opravičeval poslovanje tajništva, češ, da je delo s tem otežkočeno, ker je predsednik v Beogradu, tajnik pa v Zagrebu.

Blagajniško poročilo je podal s. **Jajčanin**, ki je poročal, da so vse sekcije, razen Maribora, obračunale.

Nato je bil podan absolutorij tajniku in blagajniku.

Mihevc predlaga, da naj se preide na točko poročila posameznih sekcij, kar je bilo sprejeto.

S. **Putnik** iz Sarajeva poroča, da imajo v Bosni in Hercegovini neznosno krizo in da nima veliko za poročati, nego to, da je v Bosni in Hercegovini po večini lesna industrija, ki pa domalega vsa stoji in je vsled tega 90 odst. strojnikov brezposelnih.

S. **Arsenović** iz Beograda poroča o delovanju beograjske sekcije, navaja delo, ki ga je sekcija izvrševala od zadnjega kongresa do sedaj. Iz njegovega poročila je sledilo, da je beograjska sekcija mnogo storila, posebno pa na polju organizacije in agitacije med strojniki.

Nato je dobil besedo s. **Mihevc**, kateri je poročal o delovanju v Dravski banovini. Pred poročilom pa je v splošnem govoril o potrebi strokovnih organizacij in izvajal približno tako-le:

Pred par tedni se je vršil kongres kovinarjev v Pragi. Čehoslovaški kovinarji so pa na svoj kongres povabili tudi ministra za soc. politiko dr. Čeha, ki je v svojem govoru med drugim povedal tudi tole: **»Vsak tisti, ki ni organiziran in ki celo nasprotuje strokovnim organizacijam, je veliki zločinec! Kajti živimo v takem času, v katerem se je kapitalistična reakcija povzpela do najvišje točke.«**

Sodrugi, dr. Čeh je imel prav. Tudi pri nas, ne le samo pri strojnikih, temveč pri vseh organizacijah imamo žal troje vrste članov, in ti so: Člani, ki plačujejo članarino, kakor da bi nosili v davkarijo in zabavljajo čez svojo organizacijo. Drugi so člani, ki imajo svojo strokovno organizacijo za avtomat, a pri tem mislijo, če plačajo en prispevek, da na drugi strani dobe desetkrat povrnjeno. Žal, le redki so oni tretji, ki se zavedajo, da je njihova strokovna organizacija obrambni forum. Iz mojega poročila, sodrugi, boste spoznali, da ljubljanska sekcija ni spala, temveč je delala in nje delo je nastopno:

Pisem je prejela 307, odposlala 549. Vlog in pritožb 105, ugodno rešenih 21, neugodno rešenih 84, visečih 9, ministrskemu predsedniku 1, ministru soc. politike 4, ministru trgovine 2.

Ostale vloge na: Banovinsko upravo 7, Inspekcijo kotlov radi neizprašanih zaposlenih 31, Inspekcijo dela radi delovnega časa 18, Oddelek za soc. in narodno zdravje 4, Finančno direkcijo 3, Obrtno in okrajno sodišče 28, Delavsko zbornico 5, Borzo dela 41, Pokojninski zavod 12, Zavarovalnico 7, intervencije v tovarnah 33. Strokovnih radio-predavanj 11 po pol ure in dve intervenciji pri ministrih soc. politike in trg., obrt in industrijo.

Sodrugi, kolegi, delali smo toliko, kolikor ste nam stali ob strani, treba pa je, da se skupno vržemo na agitacijsko delo, da poiščemo vse one, ki do danes niso še našli poti v svojo strokovno organizacijo.

Kolega **Kramarič** iz Ptuja je podal poročilo za Maribor in Ptuj. V izbranih besedah, spremljanih z avplavzom, je drastično kritiziral nekatere mariborske kolege, ki so zakrivili, da danes Maribor ni zastopan in ki so mislili, da je organizacija strojnikov objekt, ki se ga da po svoji volji izkoriščati v osebne namene. Energičen nastop kolega Kramariča je vsesplošno zbudil pritrjevanje in odobravanje.

S. **Bezuha**, Beograd, razlaga, da je vsa kritika v tem, da ni navzoča vsa vrhovna savezna uprava. Za njim dobi besedo s. **Toni**, kateri poda razrešnico v imenu sekcije Ljubljana. **Arsenović**: predsednik Kamenović se jezi, da se je dala razrešnica staremu odboru preje, preden so se podala vsa poročila. Za njim dobi besedo s. Golmajer, kateri tolmači in pojasnjuje predlog Mihevca. Nato poda referat sekcije Beograd. Čita zgodovino »Udruženja rukovaoca mašinskog postrojenja v Beogradu«. Med drugim navaja velike izdatke za I. kongres, ki so dosegli vsoto 60.000 Din itd. Skupno premoženje Udruženja je danes približno cenjeno na 112.000 Din. Obenem pojasnjuje dopolnitev saveznih pravil. (Predlog sekcije Beograd.) **Putnik** poroča, da se je sekcija Sarajevo razširila na vso Bosno in Hercegovino ter obsega štiri banovine, in poda nato v nadaljnjem podrobno delo sekcije. **Kos**, sekcija Beograd, je predlagal, naj bo Savez v Beogradu. **Bezuha** dobro utemeljuje predlog sekcije Beograd, da naj se centrala prenese v Beograd, ker se delo saveza lažje bolj hitro in naglo vrši, ker so tam vsa ministrstva in oblasti. Z njegovim predlogom se strinjajo tudi drugi govorniki (Mihevc, Putnik, Arsenović in Kramarič).

Kos čita predlog sekcije Beograd za dopolnitev saveznih pravil, posamezne točke pojasnjuje. **Bezuha** pojasnjuje bolj na široko stavljeni predlog.

Kramarič predlaga, da se da tudi predlog sekcije Beograd v komisijo.

Putnik, Sarajevo, povdarja, da je treba, da se bolj pobližje spoznamo, ter da delamo v korist skupnosti in v interesu vseh strojnikov cele države.

Mihevc: stavi sledeče svoje predloge:

I. predlog: Kr. banska uprava Dravske banovine, oddelek za pospeševanje obrti, je v sporazumu z društvom Strojnikov in kurjačev v Ljubljani priredila v letu 1930 poseben specijelen tečaj za višje strojnike. Tvarino za ta tečaj je zbral sam voditelj tečaja g. vladni svetnik inž. Gulič. Ker pa dosedaj še ni za višje strojnike nikake topredmetne učne knjige, se radi tega naproša ministra za trg. in ind., da založi delo g. vl. svet. inž. Guliča, katerega je avtor zbral za višji strojni tečaj, in sicer naj se knjiga izda v srbohrvaškem jeziku.

II. predlog: Minist. za trg., obrt in industrijo se naproša, da uzakoni izpite za višje strojnike. Pravico do polaganja teh izpitov imajo v prvi vrsti absolventi strojnega tečaja, nadalje tudi drugi z enakovredno predizobrazbo.

III. predlog: Ožjemu predsedstvu saveza se nalaga, da nemudoma interpelira na merodajnih mestih radi onih obratov, v katerih so zaposleni inozemci onih držav, s katerimi nima naša kraljevina dogovorjene reciprocitete, da se na ta način dobi prostora za naše brezposelne strojnike z isto kvalifikacijo, ki so brezposelni in ki že po več časa čakajo na službo.

IV. predlog: Savezni organ (list) naj prevzame centralna uprava z aktivo in pasivo. Izvoli pa naj se »Redakcijski odbor« treh članov.

V. predlog: Železniški strojevodje in kurjači, ki prejemajo pokojnino po novem pravilniku, ne smejo opravljati poleg tega še privatne službe kot strojniki, in to iz razloga, ker so številni strojniki brez kakršnihkoli sredstev na cesti, dočim prejemajo omenjeni železniški strojevodje in kurjači primerno pokojnino.

VI. predlog: Vrhovna savezna uprava naj poskrbi, da se za vse izprašane uvede obvezno pokojninsko zavarovanje, katero pa se mora raztegniti na celo državo; iz razloga, ker velja pokojninsko zavarovanje za vse strojnike Trgovske mornarice, Rečne in Morske plovidbe, je savezna uprava dolžna, da pospeši delo za pokojninsko zavarovanje tudi na suhem.

VII. predlog: Na podlagi rešenja Kr. banske uprave Dravske banovine pod št. VI. No. 7416/1 z dne 25. februarja 1932 točka Ad. f), se savezna uprava naproša, da intervenira pri ministru za trg., obrt in industrijo, oziroma ministru za soc. politiko, da se čimpreje dodeli izpitni komisiji v vsaki banovini tudi en član sekcije Zveze strojnikov kr. Jugoslavije.

VIII. predlog: Da minister za soc. politiko in narodno zdravje, oziroma minister za trg. in industrijo čimprej izda zakon o strojnikih, oziroma topredmeten pravilnik, obsegajoč pravkar stavljene predloge kot dodatek k novemu Obrtnemu zakonu (Zakon o radnjama, glej § 323).

Nato dobi besedo kol.

Arzenović: ki povdarja, da morajo dati vse sekcije savezu to, kar mu gre, da bo na ta način savez sam življenja zmožen. Vse sekcije so pa dolžne, da priznavajo in spoštujejo edino vrhovno savezno upravo kot najvišji naš forum.

Kos: daje Arzenoviću pojasnila o razmerah sekcij do centrale. Pri tem, ko čita Kos dopolnila za savezna pravila, se oglasi kol.

Kramarič: ki pravi, da so pravila vsa dobra, samo naj se pravilno pojmujejo.

Jajčanin: na žalost ugotavlja, da ni zedinjenja in zaupanja ter medsebojnih odnošajev.

Golmajer: Ugotavlja, da ni važno, da se kregamo, ampak treba je med seboj delo pravilno razdeliti.

Arzenović: Predlaga, naj se vsi predlogi za dopolnitev saveznih pravil zglasujejo. Njegov predlog se sprejme.

Nato se je vršilo za posamezne predloge glasovanje. Za že preje stavljeni predlog, naj se centrala prenese v Beograd, je bilo soglasno oddanih 28 glasov. Vsi navzoči, razen nekaterih, navdušeno sprejmejo rezultat glasovanja. Tudi za vse ostale predloge se je končno dosegel sporazum, ter so bili vsi predlogi sprejeti.

Po sprejetju teh predlogov povzame besedo kol. predsednik

Kamenović: kateri v kratkih besedah ugotovi, da je kongres svoje delo po možnosti izvršil. Zahvaljuje se vsem za dosedanje sodelovanje ter apelira na vse, da naj vsak po svojih močeh gleda, da bo Savez strojnikov eden prvih, kateri naj prednjači pred vsemi Savezi naše države in z vzklikom:

»Živel Savez Strojara Kr. Jugoslavije« zaključujem današnji kongres ob 15.20 uri.

Po zaključku kongresa, ob treh popoldne, so se delegati odpeljali z avtobusom na Vrhniko, v domovino našega proletarskega pesnika Ivana Cankarja. (Pri tem pa si drznemo zapisati, da so srbski in bosenski sodrugi Cankarja bolj podrobno poznali — kakor nekateri naši delegati iz ljubljanske okolice.) Na Vrhniki so si vsi delegati ogledali izvir Ljubljanice in se na željo bosenskih sodrugov slikali pred Cankarjevim spomenikom.

Nato je ljubljanska sekcija priredila zakusko vsem delegatom pri znanem gostilničarju g. Kunsteljnu. Ob tej priliki je povzel besedo predsednik **Kamenović**, ki je v izbranih besedah pozdravil delegate: »Veseli me, da ste nas popeljali in nam pokazali domovino oz. rojstni kraj našega največjega delavskega pesnika in pisatelja. Vsa taka skupnost, vse take prireditve nas zbližujejo in nas spajajo ter peljejo do spoznanja, da smo vsi hlapci Jerneji, kakor je rekel Vaš visoko spoštovani pisatelj Ivan Cankar. Upajmo pa, da se otresemo hlapčevstva; z našo složnostjo ter z našim pobližnim spoznanjem hočemo doseči to. In v tem smislu vam, kolegi, napijem.«

Nato je nazdravil predsednik Strokovne komisije s. **Jernejčič**, ki je govoril istotako v tem smislu. Za njim pa s. **Golmajer**, kateri je izjavil približno tako-le: »Veseli me, da sem med vami v domovini, v rojstnem kraju našega priljubljenega pesnika in pisatelja Ivana Cankarja. Iznenadila me je zavednost strojnikov, ki sega tako daleč, da je ob priliki svojega kongresa počastila z obiskom rojstni kraj Ivana Cankarja. Naj živi Savez strojnikov in naš Cankar.«

Na vsestranski poziv je nato govoril s. Mihevc, ki je rekel med drugim: Slovenci smo imeli in imamo veliko pesnikov in pisateljev. Noben teh pesnikov in pisateljev pa si ni upal nikjer zapisati, da smo hlapci! Moral se je roditi Ivan Cankar, ki nam je povedal, da smo hlapci, ki nam je povedal, da naj se otresemo hlapčevstva, ki nam je povedal, da imamo tudi pravice, ne samo dolžnosti. In, ki nam je rekel, da naj si pravice poiščemo. Ponosen sem, da se je rodil ta veliki mislec v tem kraju, kjer sem sam doma. Naj živi naš Ivan Cankar!

Pozno na večer so se delegati odpeljali vsi osveženi iz Vrhnike v svoje kraje.

Nam je le to žal, da se niso izleta udeležili kolegi iz Celja in Ptuja, ker so se morali preje odpeljati domov.

S tem je bil končan lepo uspeli kongres strojnikov.

Da še bolj počastimo spomin Ivana Cankarja, včlanimo se tudi v Cankarjevo družbo. Članarino 20 Din letno bomo zmogli tembolj, ker dobimo za to 4 lepe knjige.

Izlet strojnikov na Vrhniko k spomeniku Ivana Cankarja.

ZVEZA STROJNIKOV KR. JUGOSLAVIJE - SEKCIJA LJUBLJANA

Strojniki sekcije Ljubljana.

Vsi strojniki ljubljanske sekcije se pozivljajo na sestanke, ki se vrše vsako prvo nedeljo v mesecu. Vsak strojnik je dolžan, da vsak mesec poroča iz svojega kraja o splošni konjunkturi in organizacijskem delu. Vsakega strojnika je sveta dolžnost, da naznani sekciji vsakega podjetnika, ki zaposluje neizprašano osobje. Naznanila je poslati na Sekcijo Ljubljana.

Vsem strojnikom najtopleje priporočamo, da si naročijo knjige Cankarjeve družbe. Štiri knjige 20 Din. Naročajo se lahko pri sekciji v Ljubljani.

Kultura.

Karl Marxovo veliko in svetovnoznano delo „Kapital“

izda letos v slovenščini konzorcij »Svobode«.

To je prepotrebna knjiga vsakemu delavcu, posebno pa strokovnemu funkcijonarju in delavskemu zaupniku.

Koliko naših delavcev, koliko naših zaupnikov res temeljito pozna kapitalistično družbo, vlogo proletarijata v njej in poslanstvo delavskega razreda? Koliko članov in odbornikov podružnic res ve, zakaj je tako, od kdaj je tako, kakor je, kako bi moralo biti in — kako bomo tudi uresničili hrepenenje po enakopravni človeški družbi?

Čeprav vemo, da je danes mnogo brezposelnih, čeprav vemo, da je mlačnosti med delavstvom še več, vendar priporočamo z vso resnostjo, da si jo naj naroči vsak, kdor le nekoliko ve, da mu je res potrebna. 50 Din stane vezana knjiga, kar je za tako veliko delo, ki bo imelo nad 300 strani, zelo poceni. Seveda, kdor nima volje in mu ni mnogo mar, da se izobrazi ravno v vprašanjih, ki se tičejo dnevno in direktno njega in vseh, ki si z žuljavimi rokami služijo vsakdanji kruh, ta bo našel vsakovrstne vzroke in izgovore, ta se bo tudi jezil na naš poziv.

Sodrugi, naročite »Kapital«, plačujte po obrokih, kakor in koliko kdo more.

KONZORCIJ »SVOBODE«.

Dr. Jan Jurij: Nova plačilna sredstva je brošurica, ki je izšla v Mariboru. Razpravlja o plačilnih sredstvih današnje dobe in je zelo poučna. Stane 10 Din in se dobiva v Mariboru.

Stožer, 5. in 6. številka, je izšel. Principijelni so članki od V. Maslaša in Velibora Gligorića. Beletristični spisi Radovana Zgodoviča, Vilka Vinterhaltera, Nikola Lopičića, Franca Kozara in drugih. Ilustracije so od W. Gopeza, Käthe Kollwitzove, Koljanskega. Priporočamo.

Ujedinjeni Sindikati. Junijska številka prinaša članek o Albertu Thomasu, članek »Povodom privredne krize, skupoće i niskih nadnica«, XVI. mednarodna konferenca dela o privredni krizi in strokovni pregled. Naj ga čita vsak strokovničar.

SPOSOBEN PUFER

za pufanje čreslom strojenega gornjega usnja se takoj sprejme v tovarni usnja **Viljem Freund**, Maribor.

20% **Naznanilo!** 20%

Naznanjam cenj. odjemalcem, da se je manufakturna trgovina

„PRI ZVONU“ I. Strojanšek

LJUBLJANA, preselila s Pogačarjevega trga v svojo hišo

PRED ŠKOFIJO ŠT. 21

(poleg magistrata)

7700

Ker nam ne bo treba plačevati najemnine lokala, zato dobite pri nakupu

20% popusta.

Cenjenim odjemalcem se toplo priporočamo.

Izdaja konzorcij »Delavca«. Predstavnik Ivan Vuk, Ljubljana. — Urejuje ter za tiskarno odgovarja Josip Ošlak v Mariboru. — Tisk Ljudske tiskarne d. d. v Mariboru.